

SAMRÁÐSVETTIVANGUR
UM AUKNA HAGSÆLD
Iceland Growth Forum

Samráðsvettvangur um leið Íslands til aukinnar hagsældar

Fjórði fundur – 25. september 2013

SAMRÁÐSVETTVANGUR
UM AUKNA HAGSÆLD
Iceland Growth Forum

Fjórði fundur Samráðsvettvangs um aukna hagsæld

25. september 2013

08:45-9:00	Mæting og kaffi við komu	
9:00-9:15	Opnun fundar	Ragna Árnadóttir, formaður Samráðsvettvangsins
9:15-10:00	Stöðumat á þjóðhagsramma	
	- Vinnumarkaður	Magnús Pétursson, Ríkissáttasemjari
	- Fjármál hins opinbera	Guðmundur Árnason, Ráðuneytisstjóri fjármálarn.
	- Peningamál	Benedikt Árnason, Efnahagsráðgjafi forsætisrh.
10:00-10:40	Umræður um stöðumat og tillögur verkefnisstjórnar að þjóðhagsramma	Meðlimir Samráðsvettvangsins
10:40-11:00	Kaffihlé – léttar veitingar í boði	
11:00-11:50	Hvernig má greiða fyrir framkvæmd tillagna sem breið sátt ríkir um?	Meðlimir Samráðsvettvangsins
11:50-12:00	Samantekt og næstu skref	Katrín Olga Jóhannesdóttir, varaform. Samráðsvettvangs

- **Opnun fundar**
- Stöðumat á þjóðhagsramma
- Umræður – fyrri hluti
- Kaffihlé
- Umræður – seinni hluti
- Næstu skref

Hver voru lykilmarkmið Samráðsvettvangsins?

1

Skapa gagnsæa og heildstæða samantekt á leiðum til að auka langtímahagvöxt á Íslandi

2

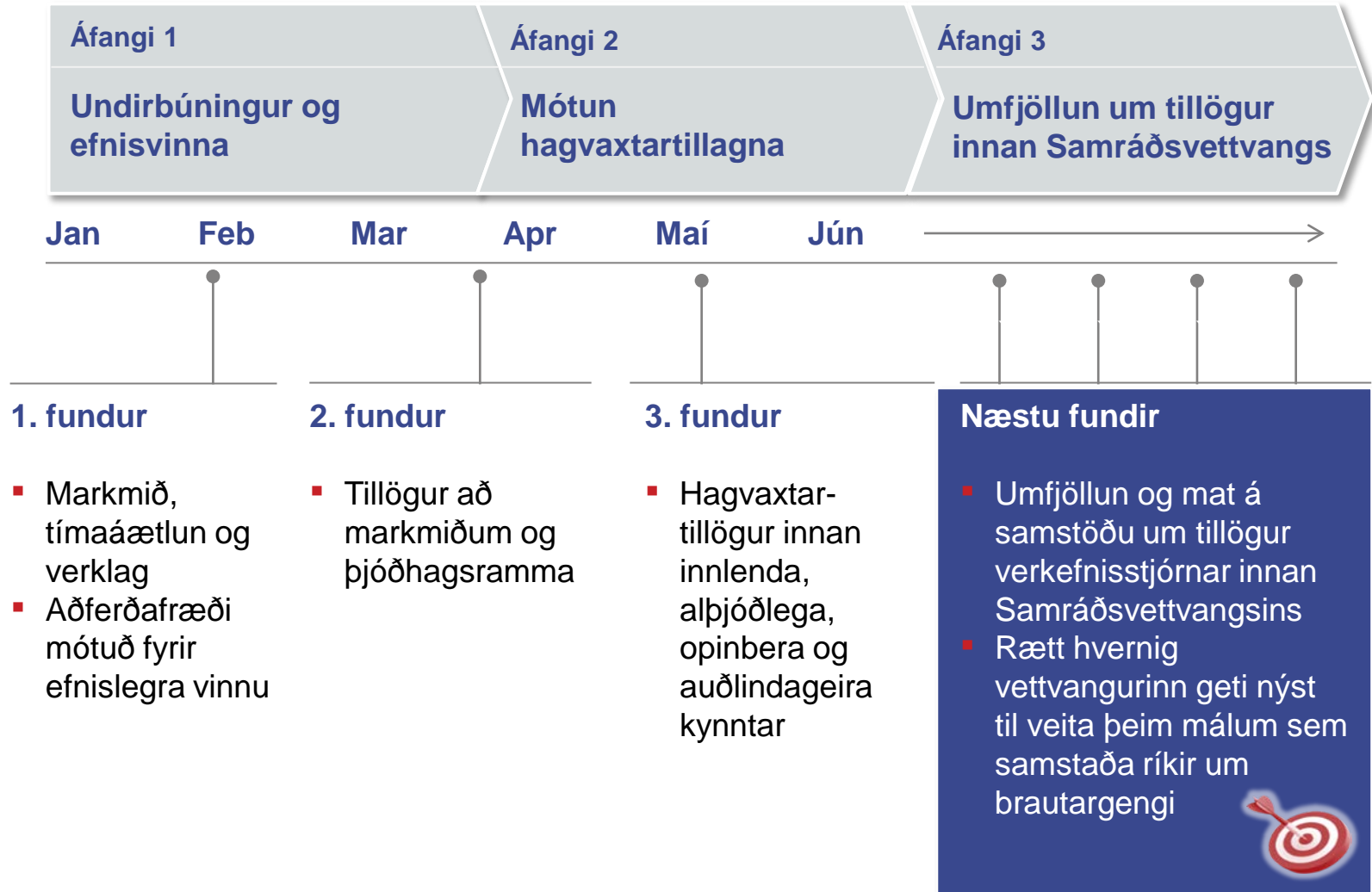
Stuðla að uppbyggilegri og málefnalegri umræðu um langtímastefnu í efnahagsmálum

3

Meta hversu breið samstaða geti náðst um grunnmynd að framtíðaráætlun til aukinnar hagsældar

Við höfum þegar lokið mikilvægum vörðum og segja má að ákveðin vatnaskil séu nú í verkefninu

Tillögur verkefnisstjórnar um hvernig styðja megi við aukinn efnahagslegan stöðugleika og trúverðugleika hagkerfisins

Fjármál hins opinbera

- 1 Regla um 1,5% VLF hagsveifluleiðréttan fjárlagaafgang
- 2 Rammi um heildarjármál hins opinbera, áætlun og eftirfylgni
- 3 Óháð fjármálaráð til aðhalds

Hallamálið

Ramminn

GPS-ið

Peningamál

- 4 Endurskoðun á umgjörð peningamála á 5 ára fresti
- 5 Ábyrgð peningastefnunefndar og Seðlabankastjóra aukin
- 6 Þjóðhagsvarúðarrammi og breiðari flóra tækja Seðlabanka
- 7 Seðlabankinn styrki markaðsvæntingar með meira gegnsæi

5 ára planið

Sí Kladdinn

Verkfærakistan

Gjallarhornið

Húsnæðismarkaður

- 8 Nýtt fyrirkomulag á húsnæðislánamarkaði

Danska leiðin

Vinumarkaður

- 9 Gerðar verði umbætur á fyrirkomulagi kjarasamninga

Íslenska sáttin

Dagskrá

- Opnun fundar
- **Stöðumat á þjóðhagsramma**
- Umræður – fyrri hluti
- Kaffihlé
- Umræður – seinni hluti
- Næstu skref

Vinnumarkaður

Magnús Pétursson, ríkissáttasemjari

Stöðumat á þjóðhagsramma -Vinnumarkaður-

25. september 2013/mp

Viðhorf samráðsvettvangs

- **Markmið:**

1. Meðalhagvöxtur 3,5%
(2,6%)
2. Skuldahlutfall hins opinbera lægra en 60% af VLF
3. Stöðugleiki í verðlagi, verði 2,5%

- **Tillögur til úrbóta:**

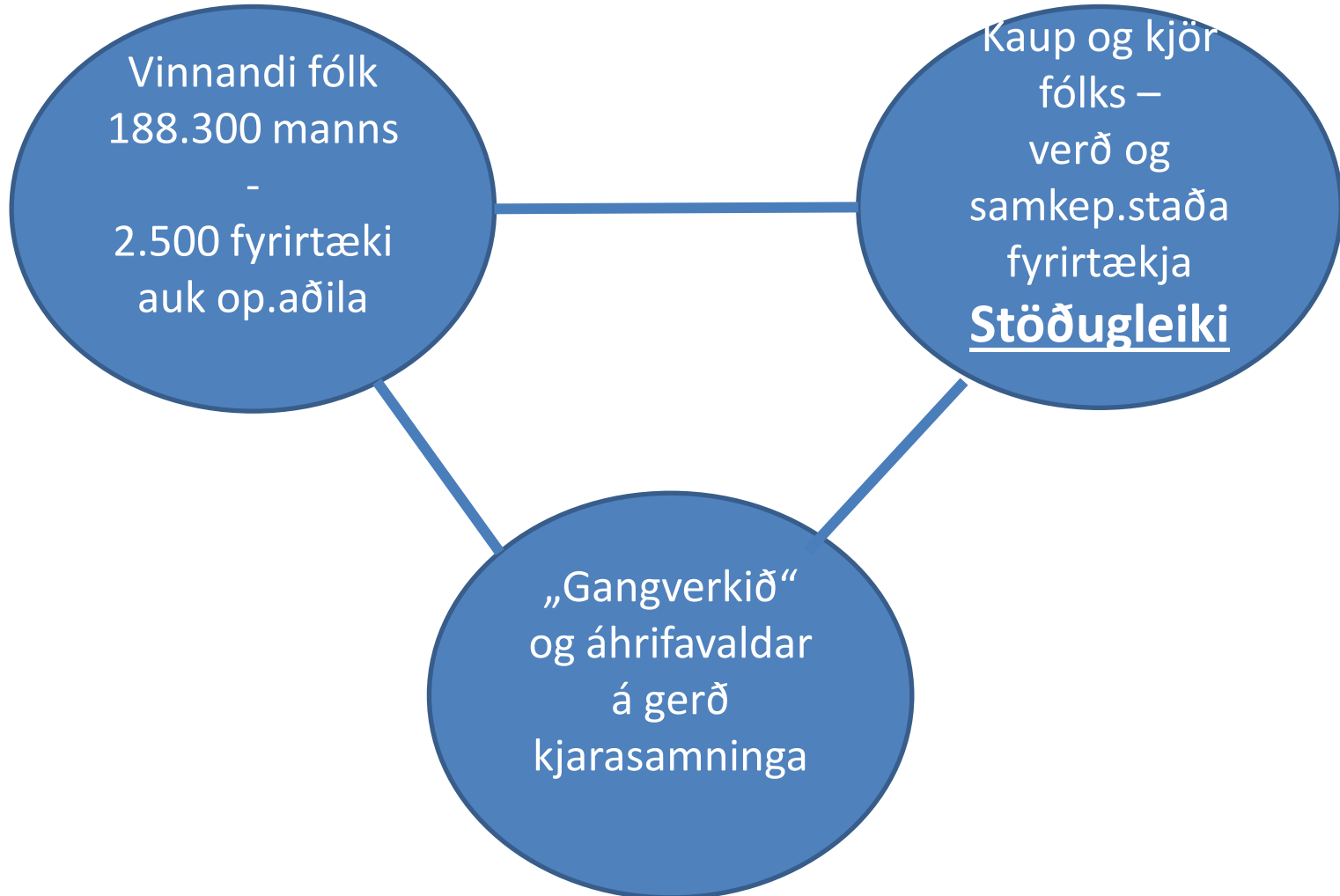
9. boðorðið:

Gerðar verði umbætur á fyrirkomulagi kjarasamninga

Leiðir til umbóta að mati Samráðsvettvangs

1. Kjarasamningar undirbúnir með gagnasöfnun og greiningu með þátttöku vinnumarkaðar
2. Svigrúm til launahækkana ákveðið með hliðsjón af samkeppnisstöðu og markmiði um verðstöðugleika
3. Svigrúm til frávika byggir á framleiðniaukningu
4. Viðræður hefjist fyrr og skilgreind úrræði til staðar ef samningaferlið tefst
5. Ríkara umboð ríkissáttasemjara

Element vinnumarkaðarins

Áhrifaþættir á vinnumarkað og ákvarðarnir um kaup og kjör

1. Atvinnuleysisbætur; form og mismunandi áhrif
2. Vinnumarkaðsaðgerðir; áhrif til skamms og langs tíma
3. Vaxtastig; áhrif á fjárfestingu og afkomu fólks
4. Vinnulöggjöfin; ráðningarvernd, vinnutími ofl.*
5. Sveigjanleiki vinnuaflsins; aðlögun*
6. **„Gangverkið“; styrkur stéttarféлага, stéttarfélagsaðild, undirbúningur ofl.**
7. Samkeppnisstaða fyrirtækja og framleiðni
8. Skattar á vinnuafl
9. Raunlaunaviðmið og lífsstíll*

*Ferð farin að
frumkvæði aðila
vinnumarkaðarins
feb. 2013 þ.e.:*

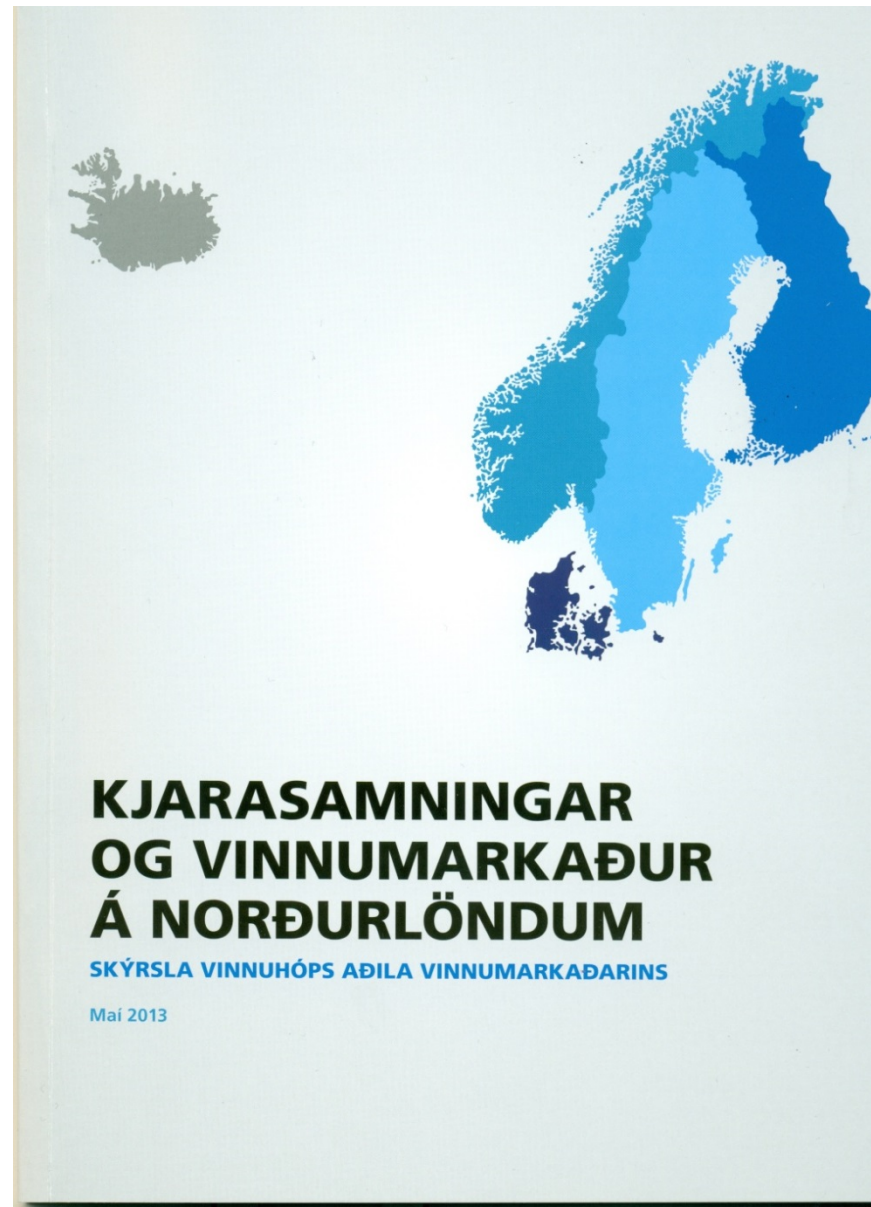
ASÍ

BSRB

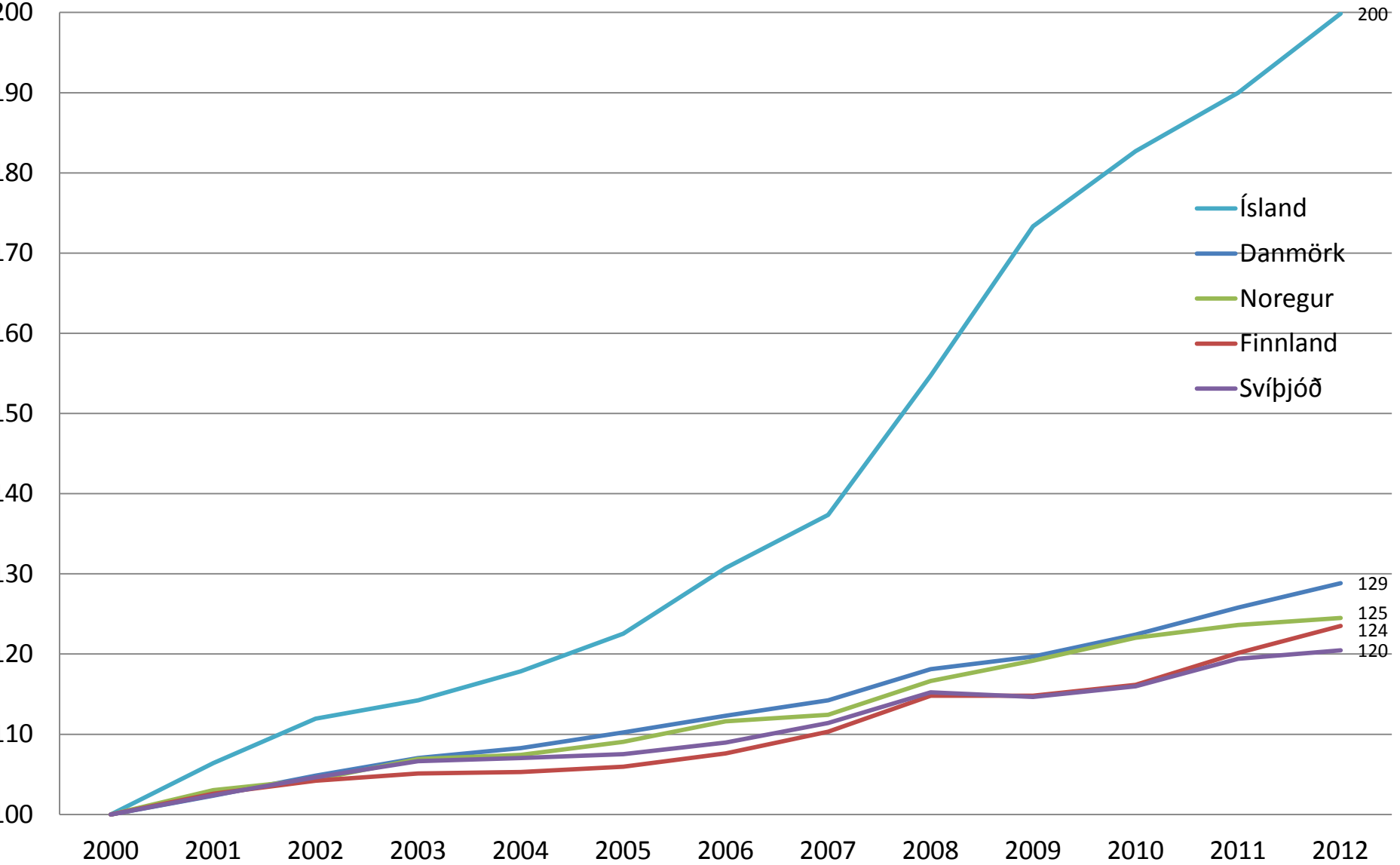
BHM

KÍ

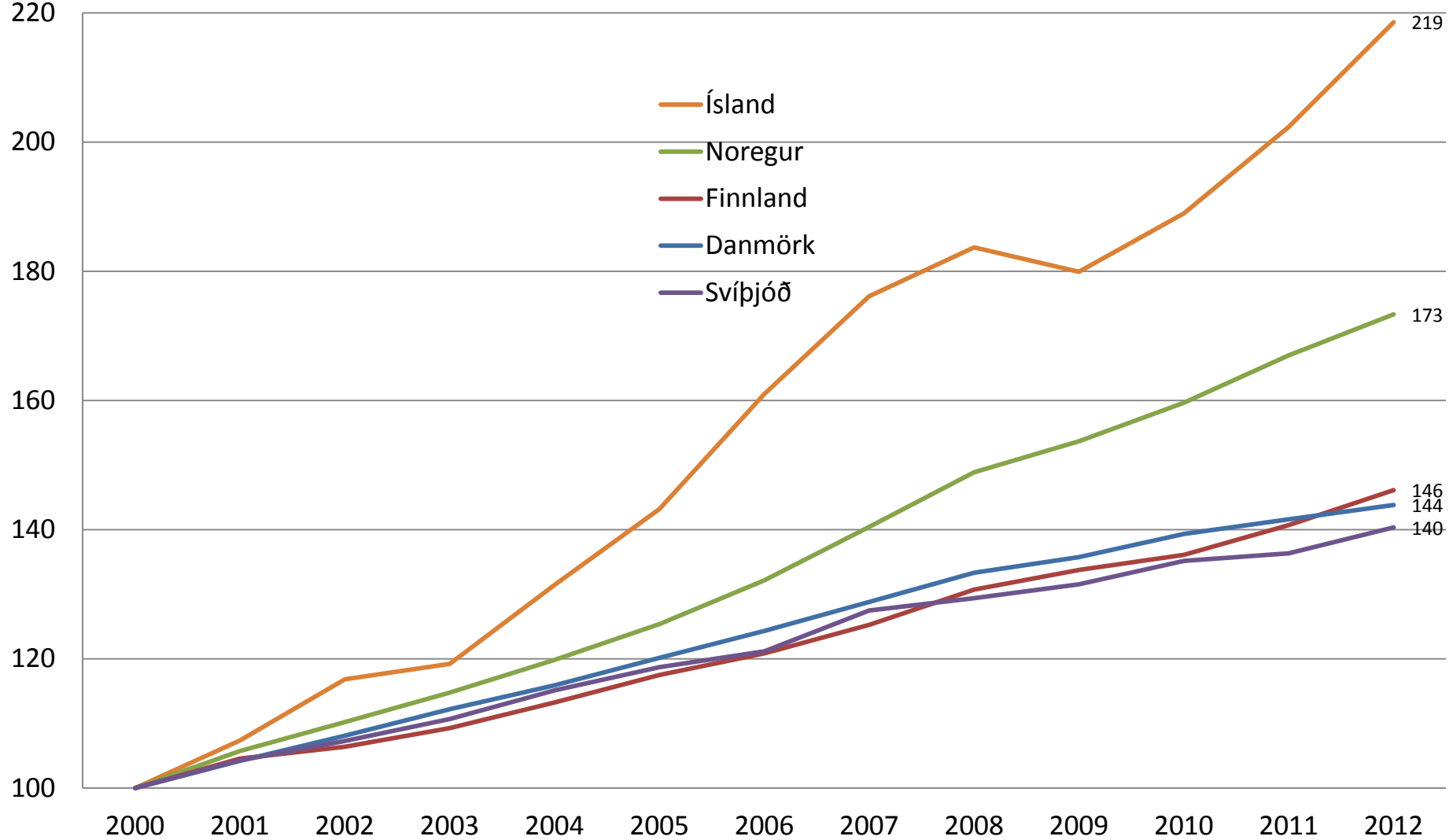
Samtaka atvinnulífsins
fjármálaráðuneyti
Sambands ísl.
Sveitarfélaga og
ríkissáttasemjari

Verðlagspróun á Norðurlöndum frá 2000 -2012

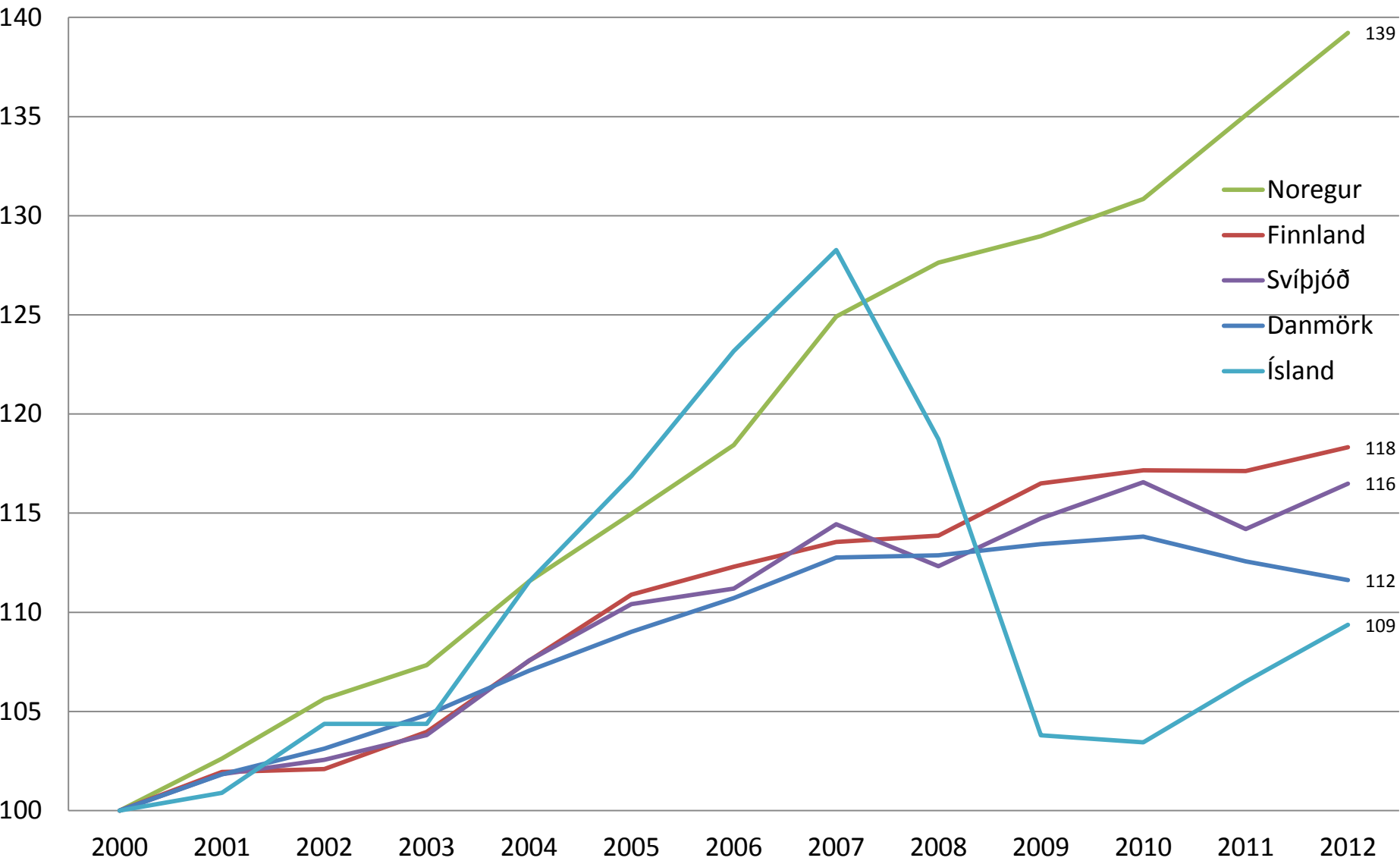

Launapróun á Norðurlöndum frá 2000 -2012

Heimild: OECD. Compensation per employee in the total economy

Kaupmáttarþróun á Norðurlöndum frá 2000- 2012

Mismunandi samningsmynstur

- Miðlægt/dreifstýrt ræðst af samfélgs- aðstæðum eins efnahagsástandi
- Mörkin milli aðalkjarasamninga/stofnan- samninga/fyrirtækjasamninga/einstaklings- samninga, breytileg frá einum tíma til annars
- Aðalkjarasamningar án talna, vaxandi
-en leiði ein starfsgrein/stéttarfélag kjarasamningana og öðrum gert að fylgja eru kjarasamningar í reynd miðstýrðir

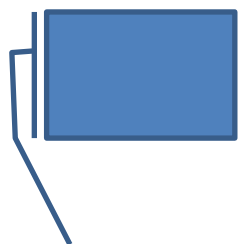
Hlutfall launafólks í stéttarfélögum**

	Launamenn í stéttarfélögum	Launamenn sem fá laun skv. kjarasamningum
Danmörk	69%	83%
Finnland	70%	90%
Ísland	79%	89%
Noregur	55%	73%
Svíþjóð	68%	91%
OECD	17%	56%

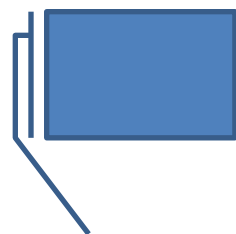
- Launamenn sem taka laun samkvæmt kjarasamningum eru umtalsvert fleiri en þeir sem félagsbundnir eru
- ** Norræna skýrslan

Samningsferlið 2013 ---

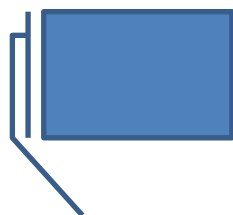
Viðræðuáætlun Kröfur/tilboð Samn.gerð Kjarasamn. Atkvæðagr.

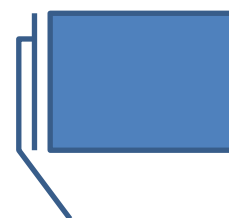
15.sept.

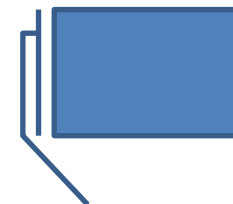
sept- okt

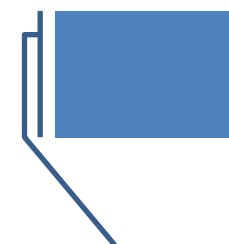
okt- nóv

f. lok nóv

f.lok des

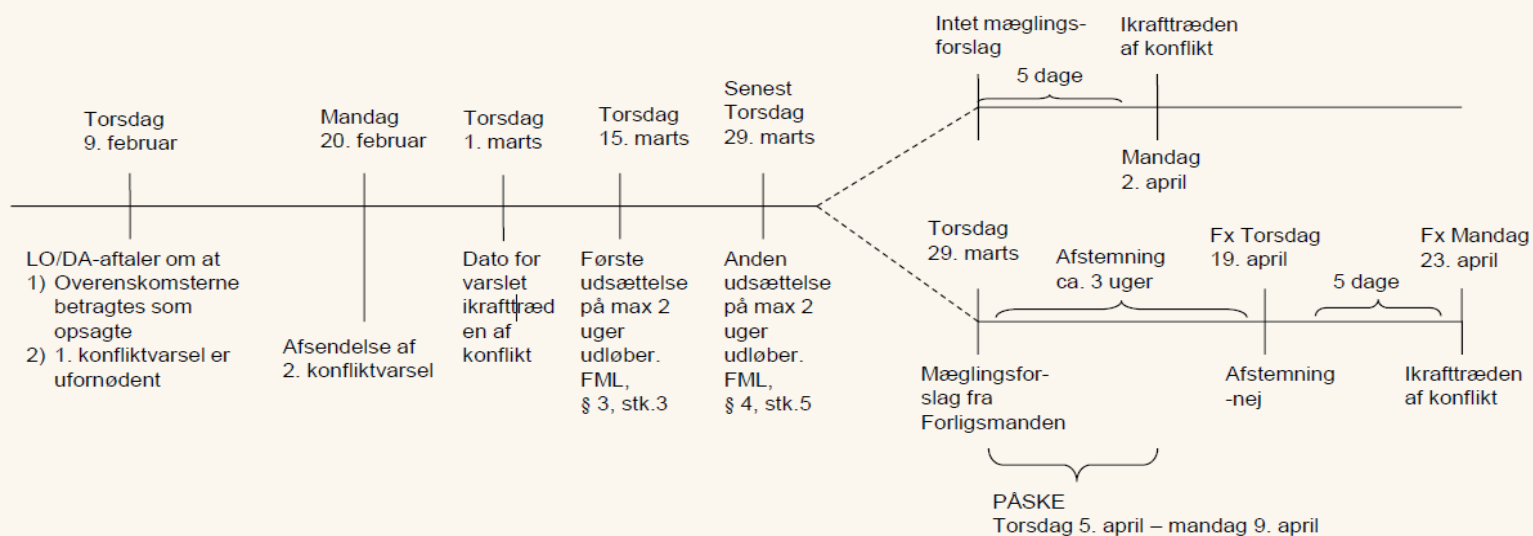
Máli vísað til sáttasemjara

Hvað gera grannar okkar?

- **Danmörk:** *Statistikutvalget*, launaupplýsingar sameiginlegar. Samkomulag DA og LO um vinnuna við kjarasamningagerðina.
- **Finnland:** *Ekonomiska rådet*, samstarfsvettvangur þriggja aðila
- **Noregur:** TBU (*Teknisk beregningsutvalg*), *samstarfsnefnd forsætisráðherra*
- **Svíþjóð:** *Industriavtalet, Konjunkturinstitut, launatölfræði/sáttasemjari*

Skipulagt og tímasett ferli

Oversigt over forhandlings- og konfliktforløb overenskomstforhandlingerne 2012
LO/DA-området 1. marts-overenskomster (længst mulige forløb)

Udkast 9. feb. 2012
AKL

Samkomulag aðila vinnumarkaðarins

11. júní 2013

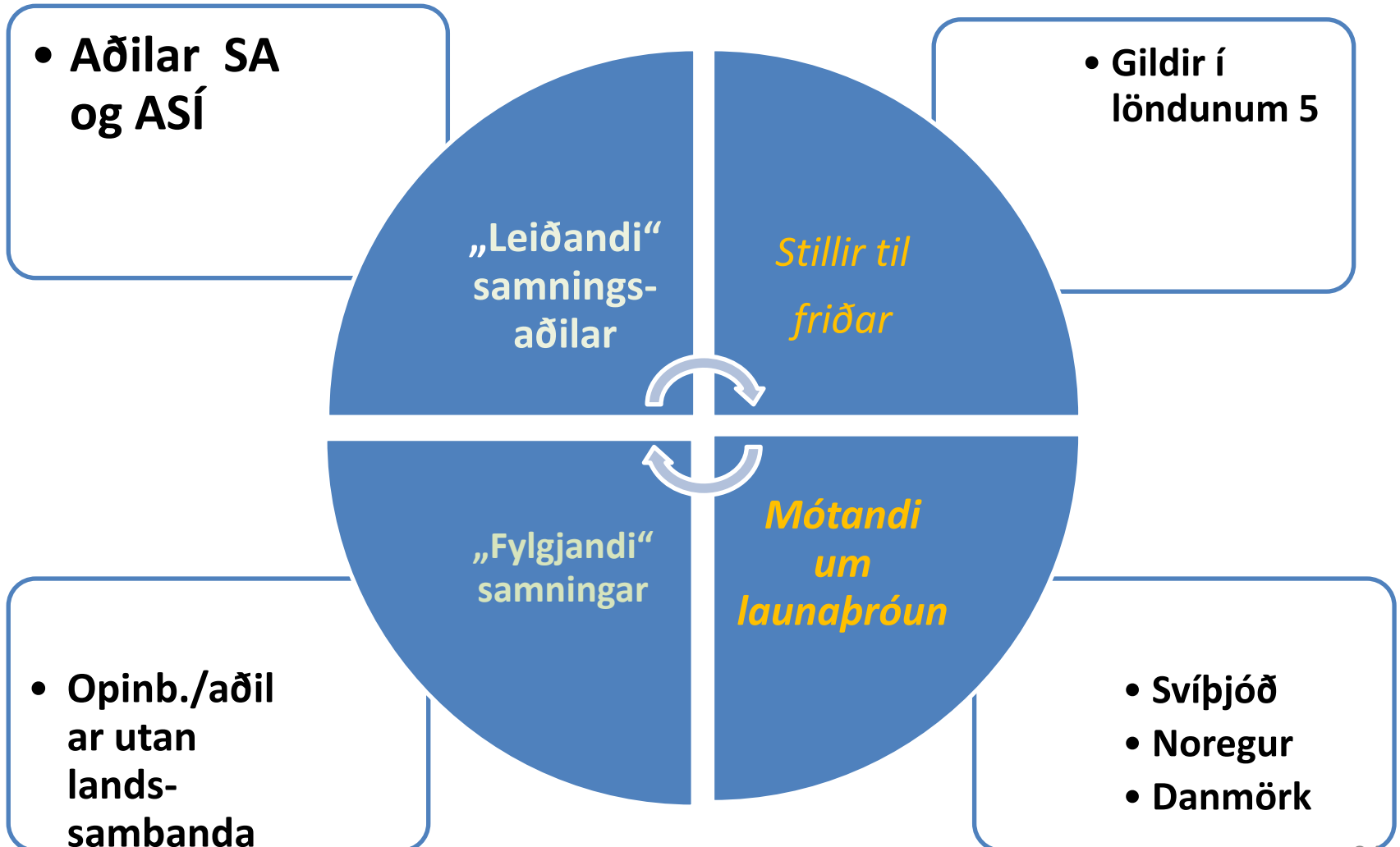
Launaþróun og kaupmáttur:

- Launaþróun og launadreifing
- Flokkun gagna til nota við kjarasamningagerð
- Skýra verðlags- og kaupmáttarþróun
- Greina samkeppnisstöðu á mælikvarða launa borið saman við helstu viðskiptalönd

Efnahagsforsendur samninga:

- Meta helstu hagspár
- Lýsa alþjóðlegri efnahagsþróun
- Hvað veldur helst (ó)stöðugleika
- Meta stöðu atvinnugreina
- Ástand og horfur á vinnumarkaði
- Framleiðni og launahækkanir
- Áhrif ákvarðana stjórnvalda

Hlutverk sáttasemjara ólíkt

Grófur samanburður

	Svíþjóð	Danmörk	Noregur Ísland	Finnland	
Boðun aðgerða	x	x	x	x	x
Mætingarskylda	x	x	x	x	x
Frestunarheimild	x	x	x	x	-
Atkv.gr.	-	x	(x)	-	x
Tenging (kobling)	-	x	(x)	-	x
Kælingartími	-	x	-	-	-
Ný miðlunartil.	-	-	x	-	x
Viðræðuáætl.	(x)	(-)	(-)	-	x
Atkv. um aðgerðir	-	-	-	-	x

Stöðumat á sjónarmiðum samráðsvettvangs

1. Kjarasamningar undirbúnir með gagnasöfnun – Já, fyrstu skref tekin
2. Svigrúm til launahækkana ákveðið með hliðsjón af samkeppnisstöðu og verðstöðugleika – Reynir á í samningum og á efnahagsstefnu stjórnvalda
3. Svigrúm byggt á framleiðniaukningu- Óljóst en bráðnauðsynlegt
4. Viðræður hefjist fyrr og skilgreind úrræði - Skilningur á stöðu málsins
5. Umboð ríkissáttasemjara – Ræðst af lagaumgjörð

Í lokin

Hvað er gott og hvað gæti farið betur í íslenska samningamódelinu?

- Opið lýðræðislegt fyrirbæri
- Breið aðild og virk þátttaka félagsm/stéttarfélag/bandalaga/samtaka
- Skilar afmörkuðum hópum ábata en ekki nauðsynlega heildinni
- Vinnubrögð í vísuðum málum almennt efnisleg og markviss
- Forsendur og samhengi hlutanna oft veikt
- Hámarks ábati fyrir hvern og hverja oft óljóst?
- Vinnubrögð við samningagerð gætu verið markvissari
- Sjónarmið þess að átök leiði til „bestu“ niðurstöðu á fallandi fæti

Fjármál hins opinbera

Guðmundur Árnason, ráðuneytisstjóri fjármálarn.

FJÁRMÁLA- OG EFNAHAGSRÁÐUNEYTIÐ

FRUMVARP TIL LAGA UM OPINBER FJÁRMÁL

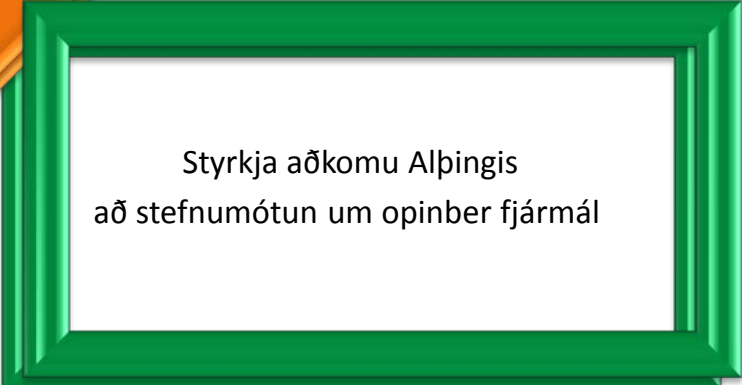
KYNNING FYRIR SAMRÁÐSVETTIVANG UM AUKNA HAGSÆLD Á ÍSLANDI

25. SEPTEMBER 2013

Markmið frumvarpsins

Tryggja langtímahugsun og festu
í opinberum fjármálum

Styrkja aðkomu Alþingis
að stefnumótun um opinber fjármál

Efla ábyrgð ráðherra við
framkvæmd fjárlaga

Frumvarp um opinber fjármál

I.
Áhersla á
heildstæða
stefnumótun

Fjármálastefna

Fjármálaáætlun

Samkomulag
við sveitarfélög

Fjármálaráð

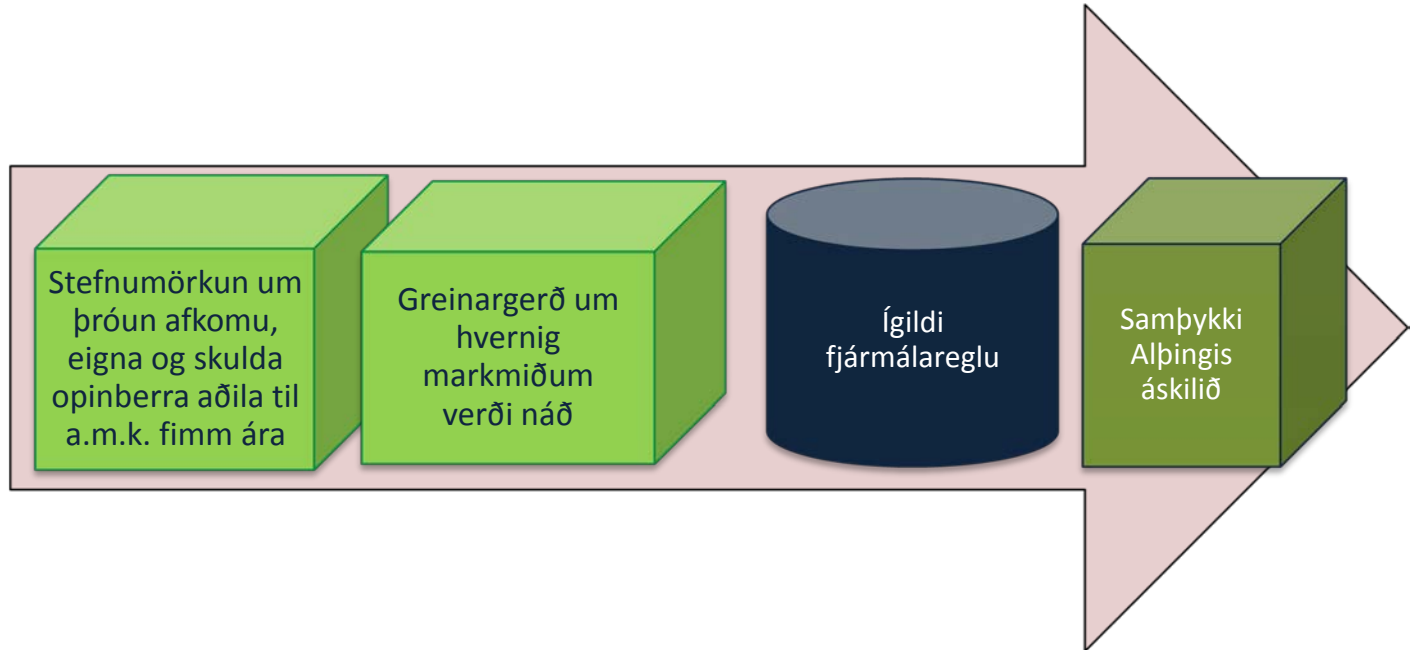
Samráð og yfirsýn

Víðtækara gildissvið

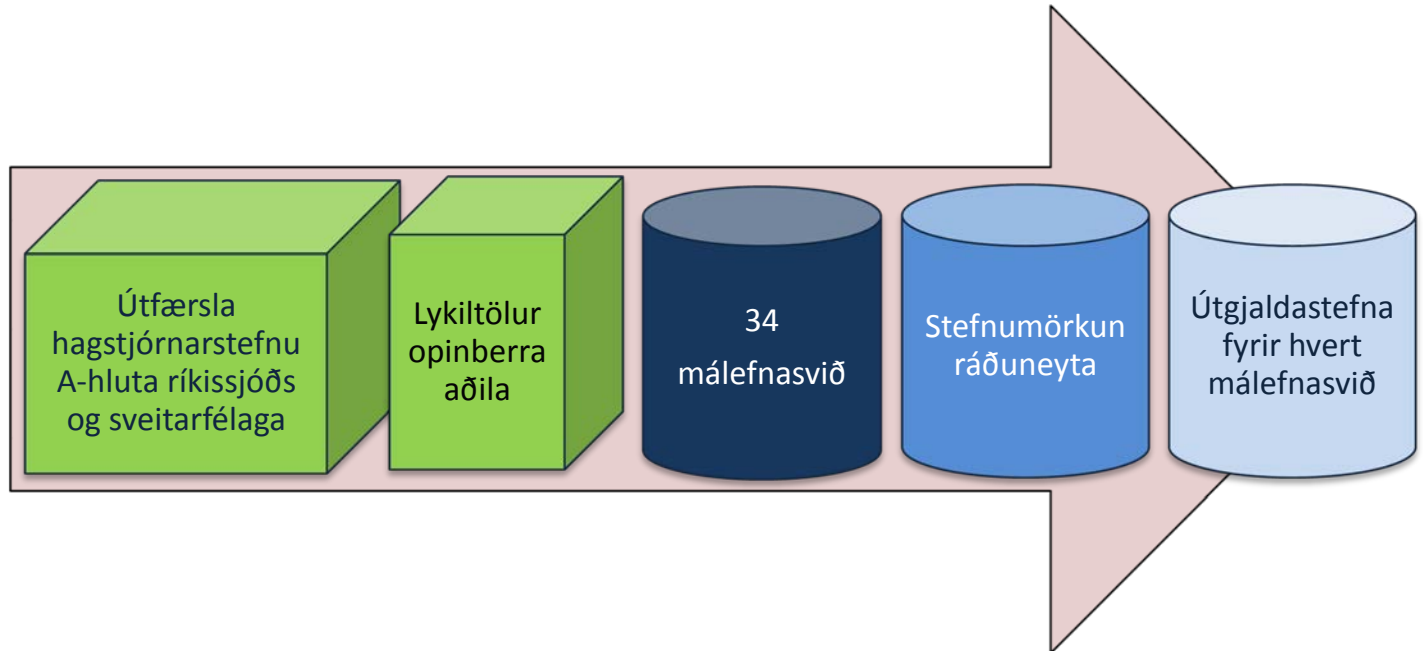

Fjármála- stefna

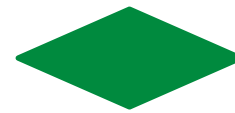

Þverpólitísk sátt ríki um markmið fjármálastefnu

Fjármála- áætlun

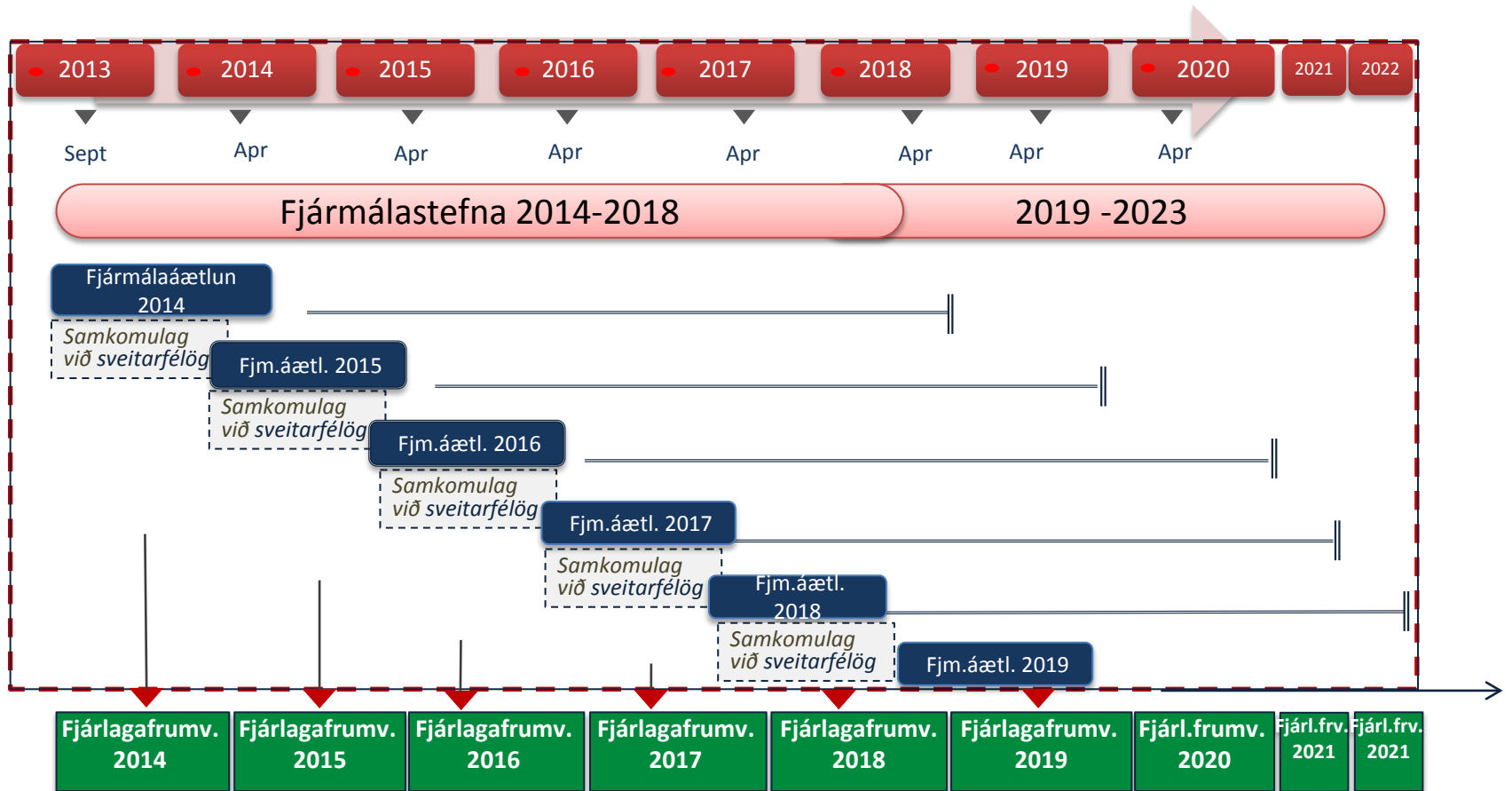
Aðgerðir til að tryggja langtímahagvöxt

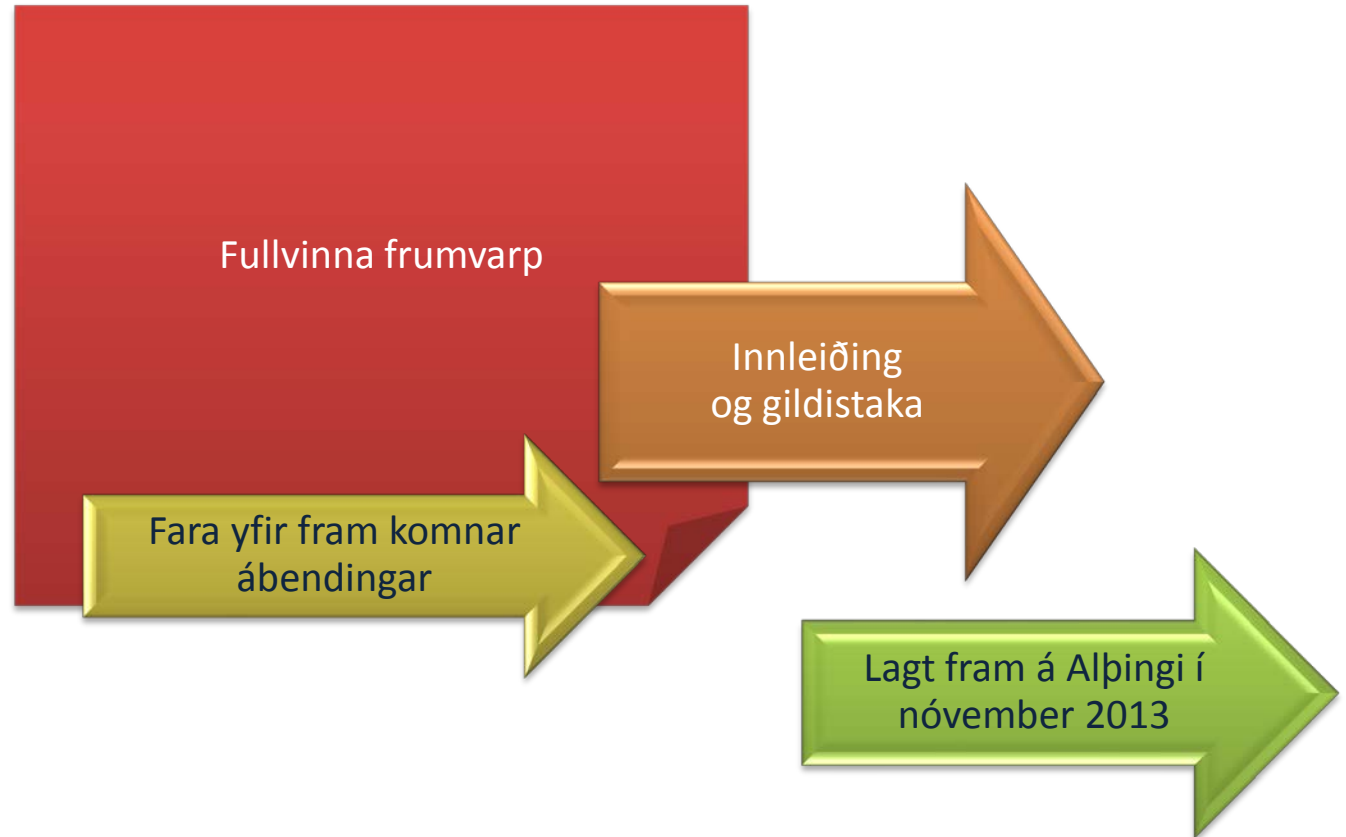
Skilyrði fyrir því að framkvæma aðgerðir

Kosningar

Kosningar

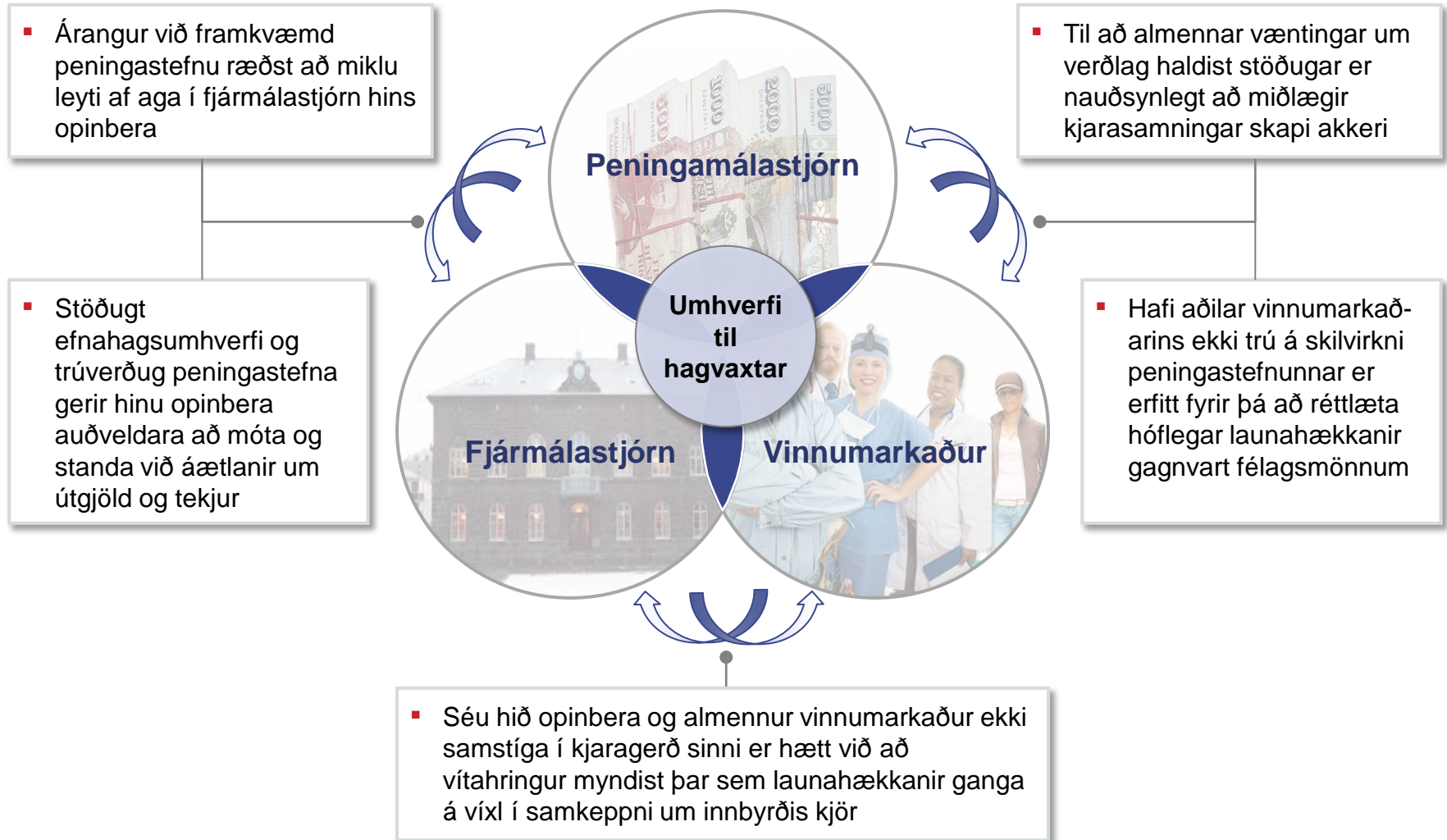
Næstu skref

Peningamál

Benedikt Árnason, efnahagsráðgjafi forsætisrh.

Til að tryggja hagfelld skilyrði til hagvaxtar er mikilvægt að huga að samspili helstu stoða efnahagsumhverfisins

Þær umbótatillögur sem hér eru lagðar til eiga við óháð því hvaða leið verður valin í gjaldmiðlamálum

Umbótatillögur

Sterkur rammi og agi í fjármálum hins opinbera

Trúverðug peningastefna og fjármála-stöðugleiki

Sveigjanleiki og agi á vinnumarkaði

Gjaldmiðlaleiðir

Flotgengi krónu

Stýrt gengi krónu

Myntráð/einhliða upptaka

Mynt-samstarf

Sterkur agi og skilvirk umgjörð á öllum sviðum hagkerfisins er lykil-forsenda efnahagslegs stöðugleika óháð gjaldmiðla-fyrirkomulagi

Þótt gjaldmiðlamál geti haft mikil áhrif er ljóst að ýmsir aðrir þættir spila veigamiknið hlutverk í efnahagslegri frammistöðu

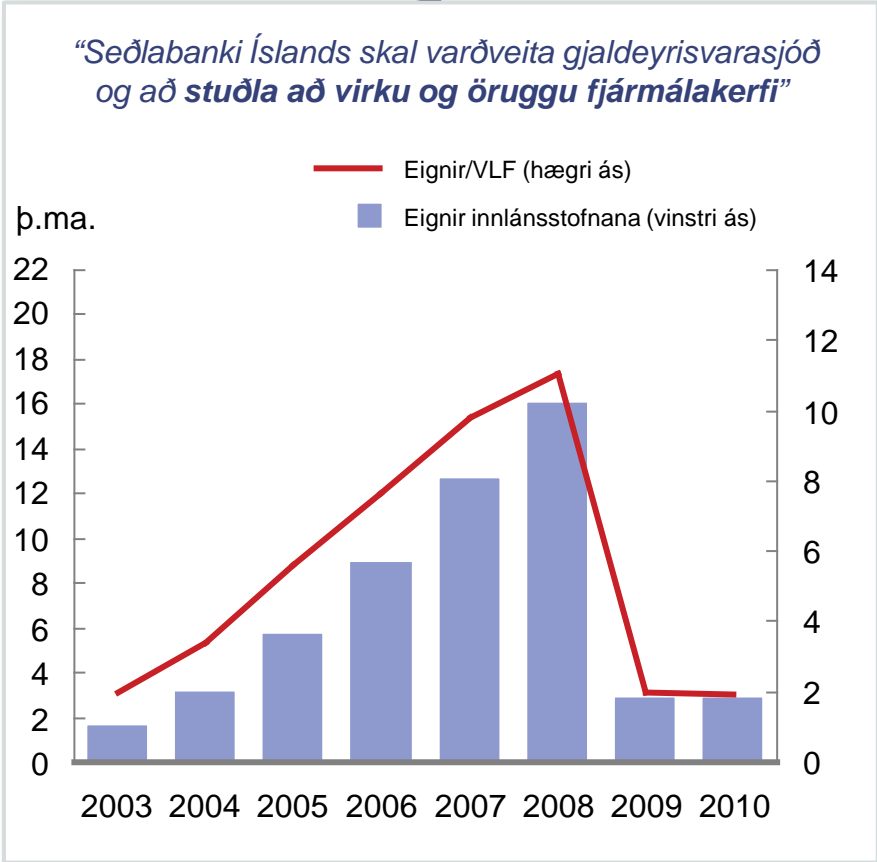
Fyrirkomulag gjaldmiðlamála

Meðalhagvöxtur á mann (1991-2012)	Fljótandi gengi	Fast gengi	Myntbandalag (evra)
Góður árangur	 Svíþjóð (2,0%)	 Hong Kong (3,6%)	 Finnland (1,9%)
Ásættanlegur árangur	 Ísrael (1,6%)	 Mexíkó (1,2%)	 Austurríki (1,5%)
Lakur árangur	 Japan (0,7%)	 Úkraína ¹ (-0,6%)	 Ítalía (0,0%)

Að teknu tilliti til þróunarstigs má sjá að fjölmargir aðrir þættir en gjaldmiðilsmál liggja að baki efnahagslegum vexti

Peningastefna Seðlabanka Íslands hefur ekki skilað þeim árangri sem ætlast var til

Markmið Seðlabanka Íslands

Þrír meginþættir hafa dregið úr trúverðugleika og skilvirkni Seðlabankans í verkefnum hans

Takmörkuð **samstaða og stuðningur** við markmið

Ófullnægandi **skuldbinding og ábyrgð** gagnvart framfylgni markmiða

Skortur á **tækjum og tólum** samhliða **kerfislægum áskorunum** á markaði

Við leggjum til 9 tillögur sem ætlað er að styðja við aukinn efnahagslegan stöðugleika og trúverðugleika hagkerfisins

Fjármál hins opinbera

- 1 Regla um 1,5% VLF hagsveifluleiðréttan fjárlagaafgang
- 2 Rammi um heildarfjármál hins opinbera, áætlun og eftirfylgni
- 3 Óháð fjármálaráð til aðhalds

Peningamál

- 4 Endurskoðun á umgjörð peningamála á 5 ára fresti
- 5 Ábyrgð peningastefnunefndar og Seðlabankastjóra aukin
- 6 Þjóðhagsvarúðarrammi og breiðari flóra tækja Seðlabanka
- 7 Seðlabankinn styrki markaðsvæntingar með meira gegnsæi

Húsnæðismarkaður

- 8 Nýtt fyrirkomulag á húsnæðislánamarkaði

Vinumarkaður

- 9 Gerðar verði umbætur á fyrirkomulagi kjarasamninga

Hallamálið

Ramminn

GPS-ið

5 ára plánið

Sí Kladdinn

Verkfærakistan

Gjallarhornið

Danska leiðin

Sænska sáttin

***Heildstæð endurskoðun á
markmiðum og umgjörð
peningamála eigi sér stað á
5 ára fresti***

Regluleg 5 ára endurskoðun með aðkomu breiðs hóps er líkleg til að skapa aukna sátt og stuðning við framkvæmd stefnunnar

Slíkar endurskoðanir eiga sér fyrirmynd erlendis frá

„Monetary policy may need a fresh look... the framework needs to be reviewed periodically to make sure it's serving the economy appropriately“

Mark Carney,
seðlabankastjóri Kanada

Árangur:

- Hefur reynst vel til að skapa **breiða samstöðu** um fyrirkomulag og framkvæmd stefnunnar
- Tryggir að **fræðilegur grunnur** stefnunnar sé reglulega endurmetinn
- Eykur **skuldbindingu við samhæfingu** peninga- og fjármálastefnu

Breiður hópur kæmi að slíkri endurskoðun

Til skoðunar

- Markmið
- Tæki og stofnanaumgjörð
- Tengsl við aðra þætti hagstjórnar

Álitsgjafar

- Ráðuneyti og ríkisstofnanir
- Fræðimenn
- Aðilar vinnumarkaðarins
- Alþjóðastofnanir

Ákvarðana-taka

- Ríkisstjórn
- Seðlabanki Íslands

Fyrirkomulag

- Á sér stað á 5 ára fresti til að skapa festu um umgjörðina og gefa færi á rannsóknnum á álitaefnum á milli endurskoðana

***Skuldbinding og ábyrgð
peningastefnunefndar og
Seðlabankastjóra verði aukin***

Í stað þess að ganga skemur en erlendir seðlabankar ætti ábyrgð Seðlabankans að vera ríkari þar til trúverðugleika er náð

Núverandi fyrirkomulag

1

Frávik frá markmiði

- Greinargerð til ríkisstjórnar þegar vikið er rofin

2

Frammi- stöðumat

- Ekkert utanaðkomandi frammistöðumat

3

Árangurs- tenging

- Engin formleg tenging

Dæmi um fyrirkomulag erlendis

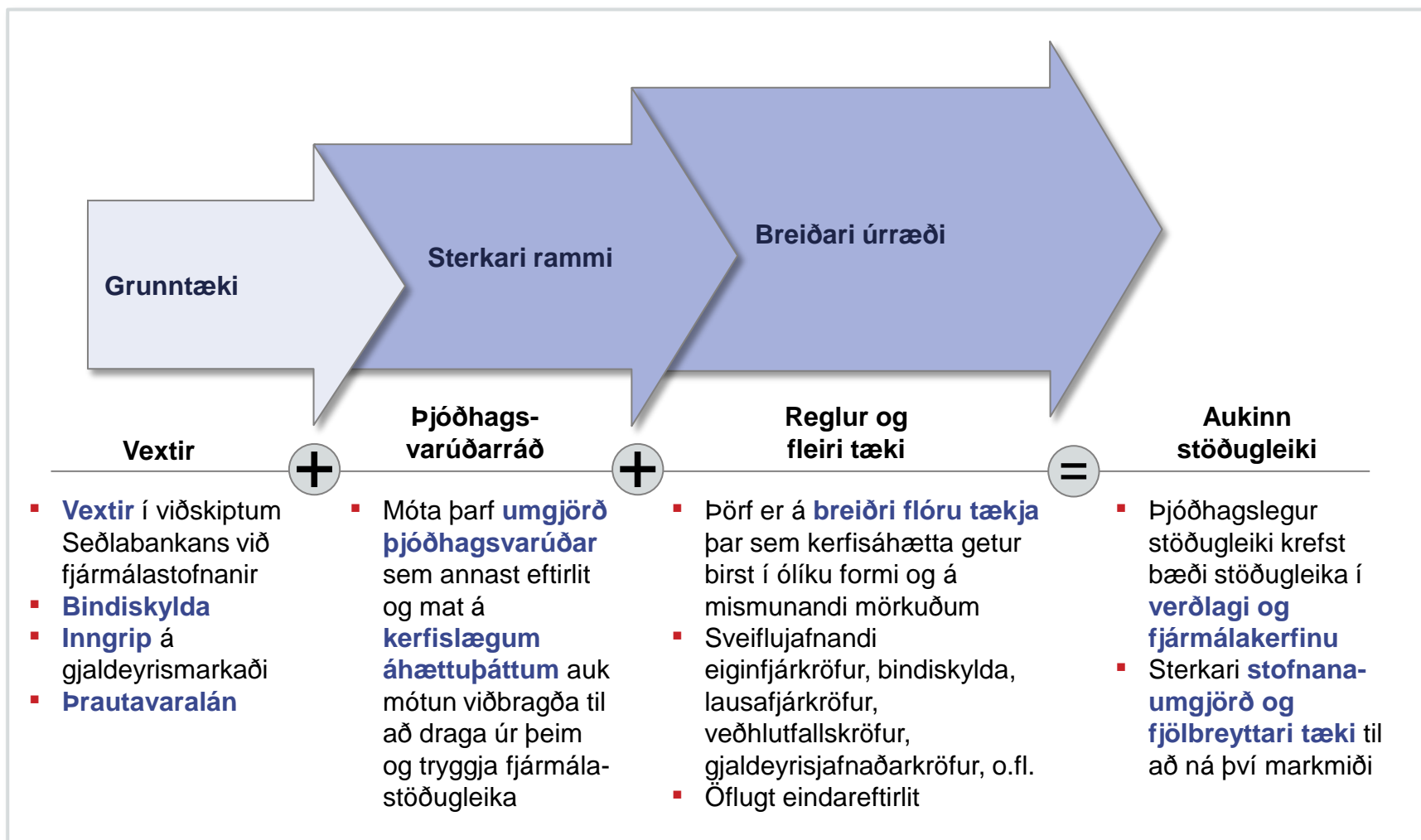
- England:** Opið bréf til fjármálaráðherra ef vikið er rofin
- Annað bréf** innan þriggja mánaða ef enn utan vikmarka
- Noregur:** Norges Bank Watch (árlegt)
- Svíþjóð:** Óháð mat á fjögurra ára fresti. Árlegt mat fjárlaganefndar
- Nýja Sjáland:** Ráðherra getur sagt seðlabankastjóra upp störfum ef frammistöðu við að ná markmiðum er ábótavant

Tillaga að breyttu fyrirkomulagi

- Opinn fundur** með efnahags- og viðskipta- nefnd ef vikið er rofin
- Annar fundur** eftir sex mánuði ef enn utan vikmarka
- Árlegt mat** óháðrar nefndar
- Mat nefndarinnar notað við **ákvörðun um endurráðningu** seðlabankastjóra

***Innleiddur verði þjóðhags-
varúðarramma og breiðari flóra
tækja verði til staðar***

Með traustari þjóðhagsvarúðarramma og auknum möguleikum við beitingu tækja má draga verulega úr kerfisáhættu

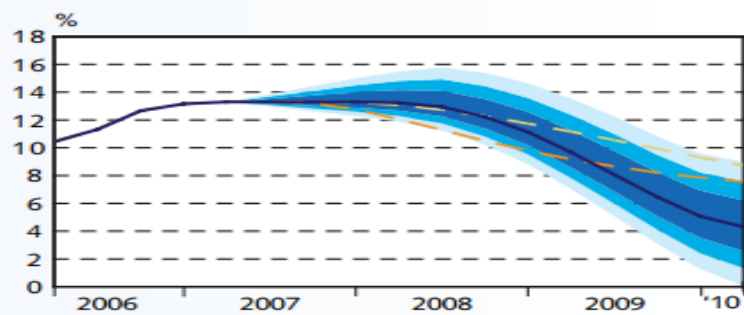
***Seðlabankinn styrki áhrif sín á
markaðsvæntingar með meira
gegnsæi og auknu
upplýsingaflæði***

Samhliða auknu gegnsæi í vaxtastefnu sinni ætti Seðlabankinn að auka þátttöku sína í almennri umræðu og fræðslumálum

Birting vaxtaferils myndi styrkja áhrif á væntingar

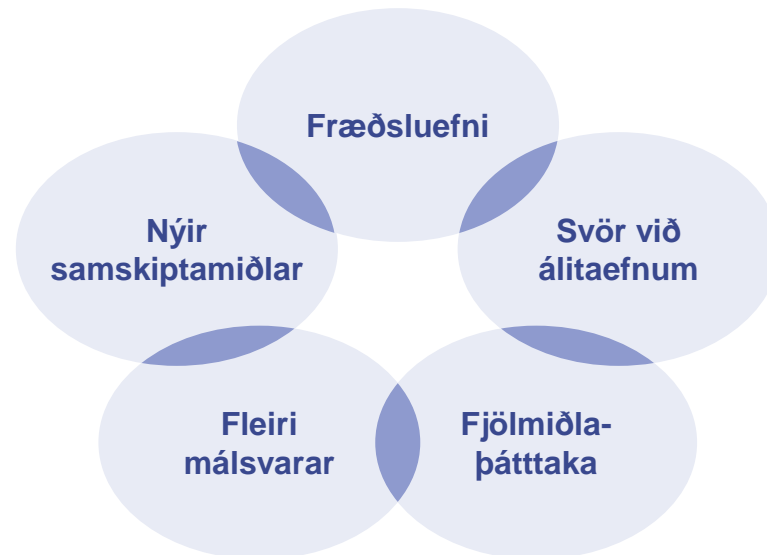
- Seðlabankinn birti eigin spá um stýrivaxtaferil í Peningamálum frá 2007 til 2008

Árangur:

- Væntingar færðust í átt að birtum ferli
- Aukin áhrif á væntingar um langtíma vexti
- Aukin umræða um langtíma vaxtastefnu bankans í stað einstakra ákvarðana

Samhliða ætti bankinn að breikka þátttöku í umræðu

- Því meiri **almennur skilningur** sem ríkir á hlutverki og aðferðum bankans því líklegri eru þær til að skila tilsettum árangri
- Með **virkrri þátttöku í umræðu** um álitamál getur bankinn aukið vægi sitt sem skoðanamótandi aðili

Dagskrá

- Opnun fundar
- Stöðumat á þjóðhagsramma
- **Umræður – fyrri hluti**
- Kaffihlé
- Umræður – seinni hluti
- Næstu skref

Umræður um stöðumat á þjóðhagsramma

Fjármál hins opinbera

- 1 Regla um 1,5% VLF hagsveifluleiðréttan fjárlagaafgang
- 2 Rammi um heildarþjármál hins opinbera, áætlun og eftirfylgni
- 3 Óháð fjármálaráð til aðhalds

Hallamálið

Ramminn

GPS-ið

Peningamál

- 4 Endurskoðun á umgjörð peningamála á 5 ára fresti
- 5 Ábyrgð peningastefnunefndar og Seðlabankastjóra aukin
- 6 Þjóðhagsvarúðarrammi og breiðari flóra tækja Seðlabanka
- 7 Seðlabankinn styrki markaðsvæntingar með meira gegnsæi

5 ára planið

Sí Kladdinn

Verkfærakistan

Gjallarhornið

Vinumarkaður

- 9 Gerðar verði umbætur á fyrirkomulagi kjarasamninga

Íslenska sáttin

Dagskrá

- Opnun fundar
- Stöðumat á þjóðhagsramma
- Umræður – fyrri hluti
- **Kaffihlé**
- Umræður – seinni hluti
- Næstu skref

Dagskrá

- Opnun fundar
- Stöðumat á þjóðhagsramma
- Umræður – fyrri hluti
- Kaffihlé
- **Umræður – seinni hluti**
- Næstu skref

Hvernig getur Samráðsvettvangurinn veitt málum sem breiður stuðningur ríkir um brautargengi og stutt við framkvæmd þeirra?

Sameiginlegar **yfirlýsingar** frá Samráðsvettvangnum?

Þátttaka í **almennri umræðu** um viðfangsefnið?

Beinn stuðningur við **framkvæmd og framgang** tillagna?

Dagskrá

- Opnun fundar
- Stöðumat á þjóðhagsramma
- Umræður – fyrri hluti
- Kaffihlé
- Umræður – seinni hluti
- **Næstu skref**

Tillaga að áframhaldandi vinnu Samráðsvettvangsins

